

# PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

# RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 326

## Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka

Redaktorzy naukowi  
Adam Kopiński, Agnieszka Bem



Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu  
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Jadwiga Marcinek  
Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz  
Korektor: Barbara Łopusiewicz  
Łamanie: Małgorzata Czupryńska  
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:  
[www.ibuk.pl](http://www.ibuk.pl), [www.ebscohost.com](http://www.ebscohost.com),  
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej [www.dbc.wroc.pl](http://www.dbc.wroc.pl),  
The Central and Eastern European Online Library [www.ceeol.com](http://www.ceeol.com),  
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon  
[http://kangur.uek.krakow.pl/bazy\\_ae/bazekon/nowy/index.php](http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php)

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się  
na stronie internetowej Wydawnictwa  
[www.wydawnictwo.ue.wroc.pl](http://www.wydawnictwo.ue.wroc.pl)

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie  
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu  
Wrocław 2014

**ISSN 1899-3192**  
**ISBN 978-83-7695-412-7**

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

## Spis treści

<b>Wstęp</b> .....	9
<b>Iwona D. Czechowska:</b> Kondycja gospodarstw domowych i konsumentów (60+) oraz uwarunkowania rynkowe ich zachowań .....	11
<b>Joanna Duda:</b> Działalność finansowa i inwestycyjna polskich MSP w kontekście międzynarodowym .....	21
<b>Ewa Dziawgo:</b> Hybrydowa opcja collar – analiza własności .....	35
<b>Anna Feruś:</b> Rola i znaczenie metody granicznej analizy danych w szacowaniu ryzyka kredytowego przedsiębiorstw .....	49
<b>Beata Guziejewska:</b> Polityka kształtowania dochodów samorządu terytorialnego w świetle wybranych koncepcji teoretycznych.....	60
<b>Marcin Jamroży, Agnieszka Kopeć, Stephan Kudert:</b> Opodatkowanie opcji pracowniczych w relacji polsko-niemieckiej.....	71
<b>Jacek Jaworski:</b> Luki w zarządczych informacjach finansowych a zmiany przychodów i zysków małych przedsiębiorstw w Polsce. Wyniki badań...	82
<b>Marta Kacprzyk:</b> Kierunki zmian marży zysku operacyjnego spółek wchodzących na rynek regulowany GPW w Warszawie .....	93
<b>Jerzy Kitowski:</b> Metody oceny kondycji finansowej przedsiębiorstw budowlanych.....	104
<b>Marzena Krawczyk:</b> Wydatki przedsiębiorstw na działalność badawczo-rozwojową a pomiar innowacyjności .....	115
<b>Jarosław Kubiak:</b> Ryzyko kredytowe a wykorzystanie długu krótkoterminowego przez przedsiębiorstwa.....	123
<b>Agnieszka Kuś, Magdalena Hodun:</b> Determinanty kształtowania się wskaźnika EPS wybranych spółek przemysłu spożywczego i metalowego – ujęcie modelowe .....	133
<b>Justyna Łukomska-Szarek:</b> Operacyjna i całkowita zdolność do rozwoju samorządów terytorialnych państw Grupy Wyszehradzkiej.....	143
<b>Przemysław Panfil:</b> Czy Polsce potrzebny jest Pakt Fiskalny? .....	154
<b>Agnieszka Pawłowska:</b> Identyfikacja zagrożeń związanych z ryzykiem przerwy w działalności gospodarczej małych i średnich przedsiębiorstw.....	163
<b>Joanna Pawłowska-Tyszko, Michał Soliwoda:</b> Stan rozwoju rolnictwa a system podatkowy wybranych państw UE .....	171
<b>Agnieszka Perepeczo:</b> Reakcja inwestorów na decyzje o wypłacie dywidendy a kryzys finansowy .....	184

<b>Aleksandra Pieloch-Babiarz:</b> Wysokość pieniężnych wypłat dywidendy a kształtowanie się kursu giełdowego akcji spółek w pierwszym dniu notowań „Bez dywidendy” .....	196
<b>Artur Sajnog:</b> Wpływ kapitalizacji rezerw na długookresową rentowność publicznych spółek giełdowych.....	209
<b>Maria Sierpińska:</b> Zastosowanie nettingu w rozliczeniach wewnątrz korporacyjnych.....	222
<b>Agata Sierpińska-Sawicz:</b> Alternatywne do akcji formy lokowania kapitału i ich stopy zwrotu.....	232
<b>Dariusz Siudak:</b> Analiza czasu trwania faz procesu migracji wartości przedsiębiorstw .....	243
<b>Dorota Starzyńska, Wacława Starzyńska:</b> Przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym na rynku zamówień publicznych w Polsce. Analiza porównawcza z firmami krajowymi.....	259
<b>Małgorzata Szalucka:</b> <i>Joint venture versus</i> samodzielne prowadzenie działalności poza granicami kraju – doświadczenia polskich inwestorów bezpośrednich.....	271
<b>Stanisław Urbański, Maciej Winiarz, Kacper Urbański:</b> Ocena zarządzania polskimi funduszami Inwestycyjnymi w latach 2000-2011 .....	284
<b>Aldona Uziębło:</b> Ujęcie działalności finansowej w rachunku przepływów pieniężnych a weryfikacja prawidłowości sprawozdania finansowego.....	296
<b>Stanisław Wieteska:</b> Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wprowadzającego sprzęt elektryczny i elektroniczny .....	306
<b>Anna Wildowicz-Giegiel:</b> Zdolność konkurencyjna a rentowność przedsiębiorstw w Polsce w latach 2001-2010 .....	318
<b>Radosław Witzak:</b> Odzyskanie VAT naliczonego w podmiotach leczniczych .....	328
<b>Elżbieta Wrońska-Bukalska:</b> Wykup akcji własnych i dywidenda jako narzędzia obrony przed wrogim przejęciem.....	336
<b>Stefan Wrzosek:</b> Krytyka wybranych propozycji dotyczących rachunku efektywności inwestycji rzeczowych .....	344
<b>Dariusz Zawadka:</b> Wpływ kryzysu na rynkach finansowych na kondycję europejskich alternatywnych systemów obrotu.....	353
<b>Danuta Zawadka, Agnieszka Strzelecka:</b> Struktura terminowa zobowiązań przedsiębiorstw rolniczych z tytułu kredytu bankowego – ujęcie porównawcze .....	365
<b>Beata Zyznarska-Dworczak:</b> Zintegrowane instrumentarium rachunkowości zarządczej kluczem do zarządzania kosztami we współczesnym przedsiębiorstwie .....	377

## Summaries

<b>Iwona D. Czechowska:</b> The condition of households and consumers (60+) and market factors of their behaviour .....	20
<b>Joanna Duda:</b> Financial and investment activity of Polish SMEs in the international context .....	34
<b>Ewa Dziawgo:</b> Hybrid options collar – the analysis of properties .....	48
<b>Anna Feruś:</b> Role and importance of Data Envelopment Analysis method for the estimation of companies' credit risk .....	59
<b>Beata Guziejewska:</b> Local government revenues policy in the light of selected theoretical concepts.....	70
<b>Marcin Jamróży:</b> Taxation of employee stock options in the German-Polish relations.....	81
<b>Jacek Jaworski:</b> Gaps in managerial financial information and changes of revenue and profit in small enterprises in Poland. Research results.....	92
<b>Marta Kacprzyk:</b> Trends in changes of operating profit margin of companies which are going public and getting listed on the Warsaw Stock Exchange	103
<b>Jerzy Kitowski:</b> Assessment methods of building enterprises financial standing .....	114
<b>Marzena Krawczyk:</b> Expenditures of enterprises on research and development activity versus measurement of innovation .....	122
<b>Jarosław Kubiak:</b> Credit risk and the use of short-term debt by companies ..	132
<b>Agnieszka Kuś, Magdalena Hodun:</b> Determinants of shaping the EPS rate of some companies of food and metal industry – model approach .....	142
<b>Justyna Łukomska-Szarek:</b> Operational and overall capability of Visegrád Group countries to develop local governments .....	153
<b>Przemysław Panfil:</b> Does Poland need Fiscal Compact?.....	162
<b>Agnieszka Pawłowska:</b> Identification of hazards of business interruption risk in small and medium sized enterprisers.....	170
<b>Joanna Pawłowska-Tyszko, Michał Soliwoda:</b> State of agricultural development vs. tax systems in selected EU countries .....	183
<b>Agnieszka Perepeczo:</b> The reaction of investors to changes in the dividend policy and the financial crisis .....	195
<b>Aleksandra Pieloch-Babiarz:</b> Amount of cash dividend payments and the „ex-dividend” day return's formation .....	208
<b>Artur Sajnog:</b> The impact of capitalization of reserves on long-term profitability in public quoted companies.....	221
<b>Maria Sierpińska:</b> The use of netting in accounts settlements within the corporation .....	231
<b>Agata Sierpińska-Sawicz:</b> Alternative to stocks forms of capital investing and their rates of return.....	242

<b>Dariusz Siudak:</b> The duration analysis of enterprises' value migration stages.....	258
<b>Dorota Starzyńska, Wacława Starzyńska:</b> Enterprises with foreign capital on the public procurement market in Poland. Comparative analysis with domestic firms.....	269
<b>Małgorzata Szalucka:</b> <i>Joint venture versus solo venture</i> outside the country – experience of Polish direct investors .....	283
<b>Stanisław Urbański, Maciej Winiarz, Kacper Urbański:</b> Evaluation of the management of Polish investment funds in the last decade .....	295
<b>Aldona Uziębło:</b> Including the financial activity in the account of cash flows and verification of the correctness of financial statement.....	305
<b>Stanisław Wieteska:</b> Liability insurance of companies introducing electrical and electronic equipment.....	317
<b>Anna Wildowicz-Giegiel:</b> Competitive ability and profitability of enterprises in Poland in the years 2001-2010 .....	327
<b>Radosław Witczak:</b> Factors influencing the possibility of receiving the input tax in health care unites – chosen issues .....	335
<b>Elżbieta Wrońska-Bukalska:</b> Shares repurchases and dividend payout as methods of defense against hostile takeovers.....	343
<b>Stefan Wrzosek:</b> Critique of chosen propositions regarding real investment efficiency calculation.....	352
<b>Dariusz Zawadzka:</b> Impact of the financial markets crisis on the alternative European investment markets' standing .....	364
<b>Danuta Zawadzka, Agnieszka Strzelecka:</b> Term structure of agricultural companies' bank loan liabilities – comparative approach.....	376
<b>Beata Zyznarska-Dworczak:</b> Integration of management accounting instruments for cost management in modern enterprise.....	385

**Jacek Jaworski**

Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku

---

## **LUKI W ZARZĄDCZYCH INFORMACJACH FINANSOWYCH A ZMIANY PRZYCHODÓW I ZYSKÓW MAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTW W POLSCE. WYNIKI BADAŃ**

---

**Streszczenie:** Głównym celem artykułu jest prezentacja wyników badań empirycznych w zakresie diagnostyki luk w zarządczych informacjach finansowych, odczuwanych przez menedżerów małych przedsiębiorstw w Polsce. Diagnostykę przeprowadzono za pomocą badań ankietowych, z wykorzystaniem analizy struktury uzyskanych odpowiedzi. Omawiając istotność braków poszczególnych klas informacji finansowych przy podejmowaniu decyzji, podjęto próbę określenia różnic w tym względzie w zależności od zmian przychodów i zysków badanych przedsiębiorstw.

**Słowa kluczowe:** luki informacyjne, małe przedsiębiorstwa, informacja finansowa.

### **1. Wstęp**

Sektor małych przedsiębiorstw w Polsce tworzą jednostki, które co najmniej w jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych zatrudniały średniorocznie mniej niż 50 pracowników oraz osiągały roczny obrót netto ze sprzedaży oraz operacji finansowych nieprzekraczający 10 mln EUR lub suma ich aktywów nie przekroczyła tej samej kwoty [Ustawa z dnia 4 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej]<sup>1</sup>. Ich udział w liczbie wszystkich aktywnych jednostek gospodarczych w Polsce od kilkunastu lat to ok. 99%. W 2009 r. zatrudniając 51,8% ogółu pracujących w sektorze przedsiębiorstw, sektor małych przedsiębiorstw wytworzył 32,6% polskiego PKB [Brussa, Tarnawa 2011, s. 9-19]. Dane te świadczą, że sektor ten oraz jego rozwój odgrywa szczególnie istotną rolę we współczesnej gospodarce.

Wśród czynników ograniczających rozwój małych przedsiębiorstw często wymieniane są bariery organizacyjno-zarządcze. Ich głównym źródłem, co podkreślają liczni autorzy [np. Lipiec 2000; Laszczak 2004, s. 184; Klimek 2005, s. 133], jest

---

<sup>1</sup> W ramach sektora małych przedsiębiorstw polskie przepisy prawa wyodrębniają podsektor przedsiębiorstw mikro, dla których wspomniane limity wynoszą 10 osób i 2 mln EUR.

brak wiedzy, doświadczenia i umiejętności zarządczych ich menedżerów. Ponadto badacze podkreślają, że jeśli nawet menedżerowie dysponują odpowiednią wiedzą, to najczęściej nie mają dostępu do wiarygodnej informacji. W szczególności dotyczy to informacji o kondycji finansowej zarządzanej przedsiębiorstwa oraz sytuacji jej otoczenia. Problem ten opisują szerzej: B. Nogalski, A. Wójcik-Karpacz, J. Karpacz [2007, s. 390-399], H. Sobolewski [2008, s. 313-321], T. Martyniuk [2009, s. 22] i J. Jaworski [2012, s. 27-38]. Z ich badań wynika, że brak informacji o podstawowych kategoriach finansowych dotyczących przedsiębiorstwa może wpływać (i najczęściej wpływa) na ścieżkę jego rozwoju, a w konsekwencji determinuje sukces lub porażkę.

Celem niniejszego opracowania jest prezentacja wyników badań empirycznych dotyczących diagnostyki luk w zakresie informacji finansowych zgłaszanych przez menedżerów małych przedsiębiorstw oraz relacji tych luk ze zmianami przychodów i zysków badanych jednostek. W badaniu wykorzystano metody badań ankietowych wsparte analizą struktury uzyskanych odpowiedzi.

## 2. Informacje finansowe w świetle celów i obszarów zarządzania

Jednym z kluczowych rodzajów informacji w procesie zarządzania przedsiębiorstwem jest informacja finansowa. Jest to informacja, której treści i przedmiot związane są z gospodarką finansową przedsiębiorstwa [Jaworski 2012, s. 98]. Biorąc pod uwagę horyzont czasowy podejmowanych decyzji, informację finansową można przyporządkować dwóm obszarom:

- zarządzaniu długoterminowemu – obszar ten dotyczy alokacji zasobów i ustalania celów strategicznych; czas, którego decyzje te dotyczą, wynosi od 1 do 5 lat;
- zarządzaniu krótkoterminowemu – dotyczącemu celów taktycznych i operacyjnych przedsiębiorstwa; ten obszar zarządzania dotyczy okresu od kilku dni do 1-2 lat.

Najczęściej wymienianym, finansowym celem krótkoterminowym przedsiębiorstwa jest maksymalizacja zysku. Zysk bądź strata wynikają z relacji pomiędzy generowanymi przychodami a ponoszonymi kosztami. Chcąc mierzyć i planować osiągnięte zyski, przedsiębiorstwo musi posiadać informacje o bieżących i planowanych przychodach i kosztach. Jednak ocena osiągniętych wyników w wielkościach bezwzględnych jest niewystarczająca. Koniecznym jej uzupełnieniem jest badanie zdolności przedsiębiorstwa do generowania zysków (rentowności) poprzez ich odniesienie do uzyskiwanych przychodów oraz zaangażowanych zasobów (kapitałów) i kontrolowanego majątku [Skowronek-Mielczarek, Leszczyński 2008, 149-186].

Ważny obszar informacyjny dotyczący zarządzania krótkoterminowego kreują informacje o sprawności działania (aktywności gospodarczej). M. Sierpińska i T. Jachna [2004, s. 95-96] zaliczają do nich trzy podstawowe ich rodzaje:

1) wzajemne relacje różnych segmentów przychodów i kosztów przedsiębiorstwa,



- 2) szybkość obrotu aktywami płynnymi i zobowiązaniami bieżącymi,
- 3) produktywność zasobów.

Obserwacja tych wielkości pozwala ocenić kapitało- i pracochłonność danej działalności oraz określić zmiany w okresach składowania zapasów, utrzymywania należności i spłaty zobowiązań.

Kolejnym ważnym zadaniem zarządzania krótkoterminowego jest utrzymanie zdolności przedsiębiorstwa do regulowania zobowiązań bieżących (płynność finansowa). Z racji tego, że kłopoty z płynnością finansową stanowią jedną z głównych przyczyn upadłości małych przedsiębiorstw, informacje o niej stanowią konieczne uzupełnienie wiedzy o wynikach przedsiębiorstwa w krótkim okresie [Sierpińska, Jachna 2004, s. 79; Jaworski 2012, s. 102]. Utrzymanie płynności finansowej oznacza ściśle skorelowanie planowanych kwot i terminów wpływów gotówkowych z wydatkami. Zatem z punktu widzenia menedżera istotne jest poznanie wpływu podejmowanych decyzji na przepływy środków pieniężnych *ex ante*. Informacje te można pozyskać poprzez preliminowanie zapotrzebowania na gotówkę [Pluta 2003, s. 62-66; Jaworski 2012, s. 105].

Z racji długiego okresu, którego dotyczy zarządzanie strategiczne, większość potrzebnych menedżerowi informacji sprowadza się do wielkości planowanych. Informacje o finansowych efektach konstruowanych planów długoterminowych pełnią zatem istotną funkcję wspomagania informacyjnego decyzji długoterminowych [Pluta 2003, s. 25]. Ważnym elementem analizy strategicznej jest rozpoznanie pozycji przedsiębiorstwa w danej branży, przede wszystkim w odniesieniu do jego bezpośredniej konkurencji. Szeroka analiza porównawcza kondycji finansowych blisko współpracujących, ale i konkurujących jednostek pozwala na ustalenie słabych i mocnych stron własnej firmy oraz szans i zagrożeń wynikających z zewnętrznych warunków gospodarowania [Jaworski 2012, s. 103].

Zarządzanie długoterminowe ukierunkowane jest na pomnażanie wartości przedsiębiorstwa. Zatem śledzenie (szacowanie) tej wartości dostarcza najistotniejszych informacji zarządczych użytecznych w podejmowaniu decyzji długoterminowych. Jedną z podstawowych metod kreowania tej wartości jest działalność inwestycyjna. Oznacza to, że istotne ze strategicznego punktu widzenia są także informacje o opłacalności podejmowanych inwestycji [Szczepankowski 2007, s. 83; Jaworski 2012, s. 105].

W szacowaniu opłacalności inwestycji uwzględnić należy koszt kapitału wynikający z dwóch innych informacji bazowych [szerzej: Szczepankowski 2007, s. 83-105]:

- 1) informacji o koszcie kapitału wykorzystywanego do finansowania działalności przedsiębiorstwa,
- 2) informacji o bieżącej i planowanej strukturze finansowej.

Ostatnia informacja ma również kluczowe znaczenie przy konstruowaniu założeń planów długoterminowych, co oznacza konieczność szczegółowego rozpozna-

nia bieżącego zadłużenia przedsiębiorstwa i jego konsekwencji w długim terminie [Jaworski 2012, s. 108].

Omówione informacje finansowe nie wyczerpują wszystkich kategorii użytecznych w zarządzaniu, stanowią jedynie podstawową bazę informacyjną związaną z osiągnięciem głównych celów finansowych przedsiębiorstwa. Brak tych informacji przy podejmowaniu decyzji może stanowić poważne utrudnienie dla menedżera i ograniczać jego swobodę decyzyjną, a zapotrzebowanie na owe informacje może zależeć od osiągniętych przez przedsiębiorstwo wyników.

### 3. Metodyka badania

Diagnostykę luk informacyjnych występujących w praktyce zarządzania małymi przedsiębiorstwami przeprowadzono za pomocą badań ankietowych w połowie 2011 r. Badaniem objęto losowo wybranych 1008 menedżerów z całego kraju. Respondenci zostali wylosowani warstwami odpowiadającymi strukturze populacji generalnej. Ankietę przeprowadzono metodą komputerowo wspomaganego wywiadu telefonicznego CATI (Computer Assisted Telephone Interview).

Pierwszy obszar pytań dotyczył odczuwanych przez menedżerów luk w informacjach finansowych. Respondenci udzielali odpowiedzi, wskazując zdefiniowane klasy informacji finansowych omówione w poprzedniej sekcji artykułu. Mogli przy tym zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź. Tabela 1 prezentuje możliwe opcje wyboru odpowiedzi.

**Tabela 1.** Opcje wyboru odpowiedzi na pytanie ankietowe dotyczące luk informacyjnych

W zarządzaniu krótkoterminowym brakuje mi szczególnie informacji o:	W zarządzaniu długoterminowym brakuje mi szczególnie informacji o:
a) zdolności do regulowania zobowiązań bieżących (płynności finansowej),	a) poziomie zadłużenia (wykorzystaniu długu w finansowaniu działalności,
b) zdolności do generowania zysków (rentowności),	b) kosztach pozyskania i utrzymania źródeł finansowania działalności (koszcie kapitału),
c) sprawności działania (szybkości i jakości wykorzystania posiadanego majątku),	c) danych o opłacalności inwestycji w majątek trwały,
d) zapotrzebowaniu na gotówkę w terminie do 1 roku,	d) wartości (cenie) przedsiębiorstwa jako całości,
e) poziomie bieżących i przyszłych przychodów,	e) danych o pozycji finansowej w branży i wśród konkurencji,
f) kształtowaniu się bieżących i przyszłych kosztów.	f) finansowych efektach planowanego długoterminowego rozwoju firmy.

Źródło: opracowanie własne.

Ankietowanym zadano także dwa pytania dotyczące zaobserwowanych zmian osiągniętych wyników finansowych (przychodów i zysków): „W ciągu ostatniego roku w przychodach (zyskach) zarządzanego przedsiębiorstwa obserwowaliśmy:

- a) dynamiczny wzrost,
- b) niewielki wzrost,
- c) przychody (zyski) utrzymują się mniej więcej na tym samym poziomie,
- d) tendencję malejącą?”

Do oceny wyników zastosowano analizę struktury skumulowanych odpowiedzi na każde z pytań. Badanie zakończono diagnostyką statystyczną zależności pomiędzy zagregowanymi rozkładami uzyskanych odpowiedzi. W tym celu wykorzystano test niezależności zmiennych jakościowych Chi2.

Sprawdzianem testu Chi2 jest statystyka posiadająca asymptotyczny rozkład prawostronny. Wartość krytyczną dla określonej liczby stopni swobody<sup>2</sup> oraz dla poziomu istotności  $\alpha$ <sup>3</sup> można odczytać z tablic statystycznych. Przekroczenie wartości krytycznej Chi2 przez empiryczną wartość statystyki:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^l \frac{\left( n_{ij} - \hat{n}_{ij} \right)^2}{\hat{n}_{ij}},$$

gdzie:

$$\hat{n}_{ij} = n \times \left( \frac{n_{i.}}{n} \times \frac{n_{.j}}{n} \right),$$

- gdzie:  $n$  – łączna liczba odpowiedzi,  
 $k$  – liczba wariantów odpowiedzi na pytanie badawcze,  
 $l$  – liczba wariantów danej cechy przedsiębiorstwa lub przedsiębiorcy,  
 $n_{i.}$  – liczba odpowiedzi  $i$ -tego wariantu,  
 $n_{.j}$  – liczba odpowiedzi dla  $i$ -tego wariantu badanej cechy respondenta,

powoduje odrzucenie hipotezy zerowej testu, mówiącej że zmienne (badane odpowiedzi) są niezależne. W badaniu przyjęto poziom istotności  $\alpha = 0,05$  co oznacza, że prawdopodobieństwo błędnego odrzucenia hipotezy zerowej wynosi 5% [Balicki, Makać 2000, s. 251].

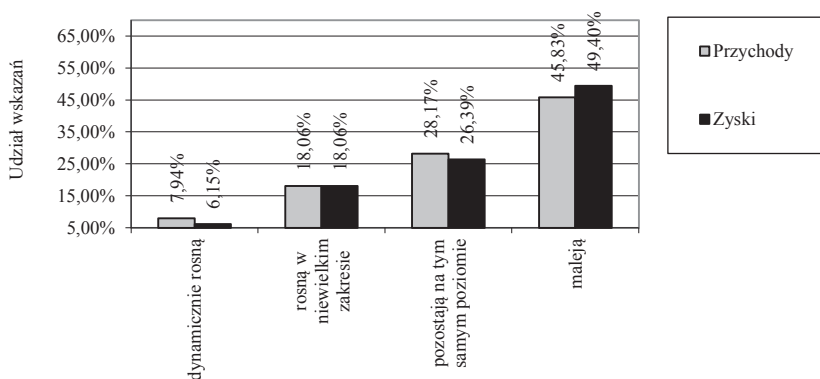
## 4. Wyniki badania

Rysunek 1 prezentuje strukturę odpowiedzi na pytanie dotyczące zmian w przychodach i zyskach badanych przedsiębiorstw.

Prawie w połowie badanych przedsiębiorstw (45-49%) menedżerowie zaobserwowali malejące przychody i zyski. Co czwarty ankietowany zgłaszał, że w zarzą-

<sup>2</sup> Liczba stopni swobody określona jest zależnością:  $v = (j-1) \times (i-1)$ , gdzie  $i$  – liczba możliwych odpowiedzi na pierwsze pytanie i  $j$  – liczba możliwych odpowiedzi na drugie pytanie.

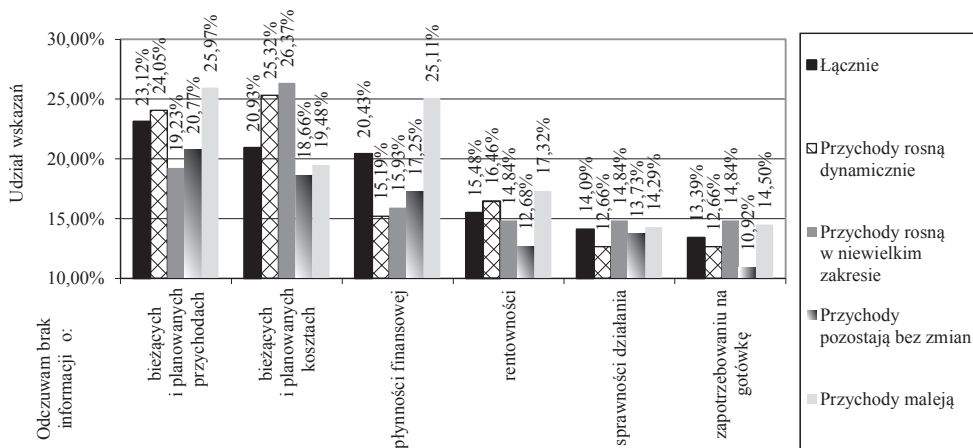
<sup>3</sup> Poziom istotności  $\alpha$  określa prawdopodobieństwo popełnienia błędu diagnostycznego.



Rys. 1. Zmiany wyników finansowych małych przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne.

dzanej przez niego jednostce przychody i zyski nie ulegały w badanym okresie istotnym zmianom. W 18% badanych firm zaobserwowano niewielki wzrost wyników, przy czym tylko w co dwudziestą rosły one w sposób dynamiczny. Rozkład wskaźników luk informacyjnych w obszarze zarządzania krótkoterminowego odpowiednio dla zmian w przychodach i zyskach ilustrują rysunki 2 i 3.

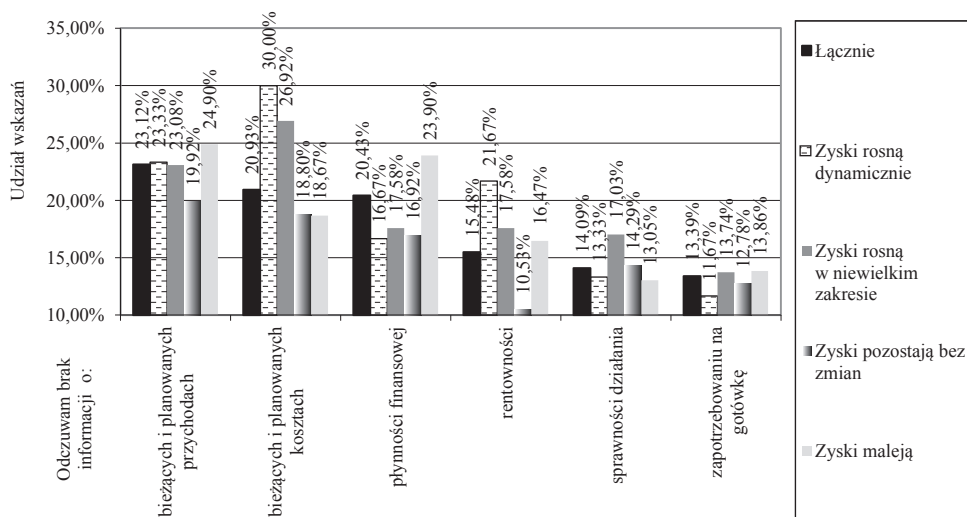


Rys. 2. Luki informacyjne w zarządzaniu krótkoterminowym a zmiany przychodów

Źródło: opracowanie własne.

W obszarze zarządzania krótkoterminowego menedżerowie (łącznie) najsilniej odczuwają brak informacji o bieżących i planowanych przychodach. Niewiele mniej istotny jest dla nich brak informacji o bieżących i planowanych kosztach oraz

o płynności finansowej. Luki informacyjne w zakresie pozostałych klas wskazywane były o wiele rzadziej.



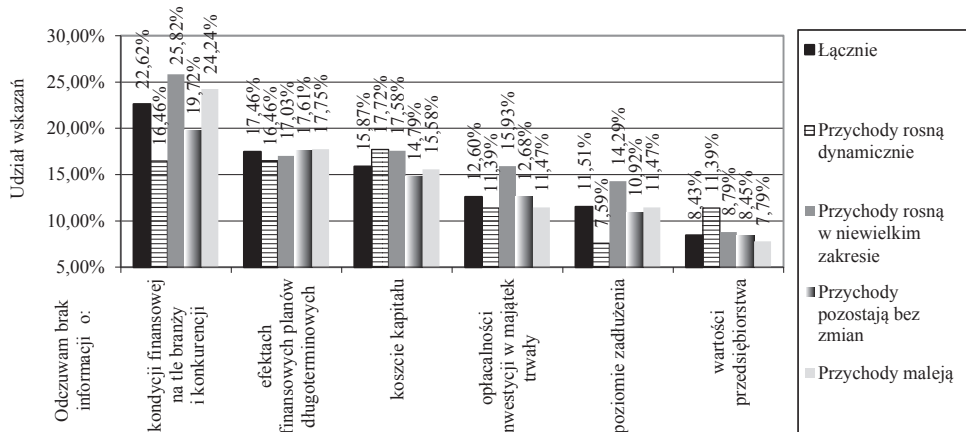
Rys. 3. Luki informacyjne w zarządzaniu krótkoterminowym a zmiany zysków

Źródło: opracowanie własne.

Dla menedżerów przedsiębiorstw, których przychody rosną dynamicznie, najbardziej znaczącą luką informacyjną był brak informacji o bieżących i planowanych kosztach. Podobnie odpowiadali przedsiębiorcy, których zyski rosły dynamicznie. Obie grupy jako ważny wskazały także brak informacji o bieżących i planowanych przychodach. Dla przedsiębiorstwa o dynamicznie rosnących zyskach istotną okazała się także luka w zakresie informacji o rentowności przedsiębiorstwa. Bardzo podobny rozkład odpowiedzi uzyskano od przedsiębiorców, których przychody i zyski rosły w niewielkim stopniu. W przedsiębiorstwach, których menedżerowie nie odczuwali istotnych zmian przychodów i zysków, odpowiedzi były zbliżone do ogólnych wyników badania.

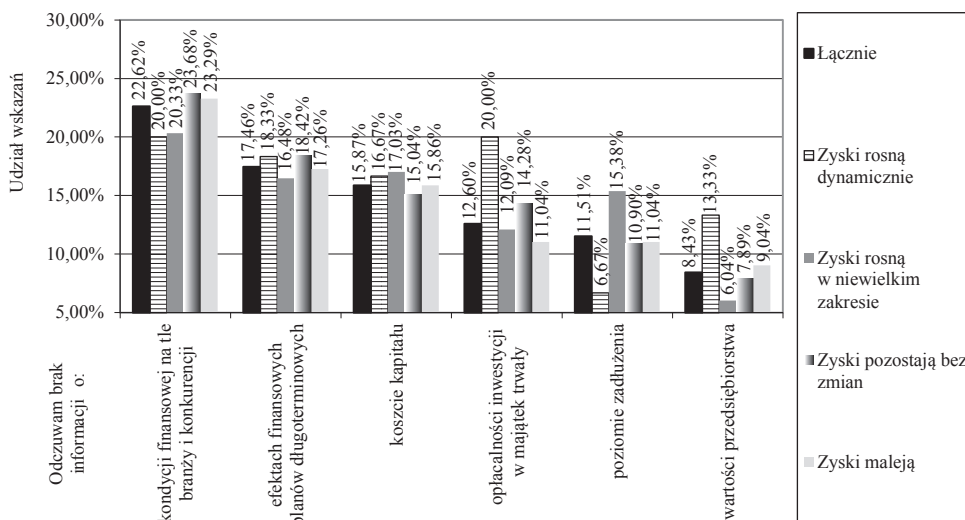
Przedsiębiorcy, których przychody malały, najczęściej jako szczególnie odczuwalny wskazywali brak informacji o bieżących i planowanych przychodach. Niewiele mniej istotne były braki informacji o płynności finansowej. Dopiero na trzecim miejscu, z dużą różnicą wskazań, ulokowane zostały luki informacyjne w zakresie bieżących i planowanych kosztów. Odpowiedzi prezentują rysunki 4 i 5.

Najistotniejsze braki informacji zgłaszane dla zarządzania długoterminowego dotyczyły kondycji finansowej przedsiębiorstwa na tle branży i konkurencji. Drugie w kolejności znalazły się luki w informacjach o finansowych efektach planów długoterminowych. Niewiele mniej znaczący okazał się brak informacji o koszc



Rys. 4. Luki informacyjne w zarządzaniu długoterminowym a zmiany przychodów

Źródło: opracowanie własne.



Rys. 5. Luki informacyjne w zarządzaniu długoterminowym a zmiany zysków

Źródło: opracowanie własne.

kapitału. Dla pozostałych klas informacji finansowych wskazania były zdecydowanie rzadsze. Odpowiedzi w podziale według zmian w przychodach i zyskach były mniej zróżnicowane niż dla krótkiego okresu. Struktura odpowiedzi menedżerów

wszystkich czterech grup przedsiębiorstw okazała się adekwatna do ogólnego rozkładu odpowiedzi.

Analizując szczegółowo wyniki ankiety, można dostrzec wzrost procentowego udziału wskazań luk informacyjnych oraz spadek dynamiki wzrostu przychodów (aż do spadku przychodów włącznie). W odróżnieniu od pozostałych, dla przedsiębiorstw, których zyski rosły dynamicznie, najbardziej dokuczliwe okazały się luki w zakresie informacji o opłacalności inwestycji. Istotną rolę odgrywają też braki informacji o wartości przedsiębiorstwa.

**Tabela 2.** Opeje wyboru odpowiedzi na pytanie ankietowe dotyczące luk informacyjnych

Zarządzanie krótkoterminowe			
Zmiany	Chi2 krytyczna	Chi2 empiryczna	Zależność
Przychodów	24,996	13,360	Nie istnieje
Zysków	24,996	15,580	Nie istnieje
Zarządzanie długoterminowe			
Przychodów	24,996	6,74	Nie istnieje
Zysków	24,996	11,87	Nie istnieje

Źródło: opracowanie własne.

Ze wstępnej analizy struktury odpowiedzi wynika, że różnice dotyczą jedynie częstości wskazań poszczególnych klas informacji i występują głównie w obszarze zarządzania krótkoterminowego. Można zatem postawić hipotezę, że nie występuje znacząca zależność pomiędzy lukami w zarządczych informacjach finansowych a zmianami wyników badanych przedsiębiorstw. Dla jej potwierdzenia przeprowadzono test niezależności zmiennych jakościowych (Chi2); jego wyniki prezentuje tabela 2. W obu badanych obszarach zarządzania (krótko- i długoterminowym) nie występuje statystycznie istotna zależność pomiędzy rozkładem wskazań luk informacyjnych a zgłaszanymi zmianami przychodów i zysków.

## 5. Podsumowanie

Badanie wykazało, że w większości ankietowanych podmiotów przychody i zyski w ciągu ostatniego roku malały; jedynie około jednej piątej firm poprawiało swoje wyniki. Potwierdza to, że niekorzystne warunki gospodarcze, których przyczyną jest kryzys finansowy w 2008 r., dotknęły również polskiego sektora małych przedsiębiorstw.

W odniesieniu do zarządzania krótkoterminowego menedżerowie najczęściej zgłaszali brak informacji co do bieżących i planowanych przychodów i kosztów. Za istotną lukę informacyjną można tu uznać także brak informacji o płynności finansowej. Oznacza to, że małe przedsiębiorstwa w Polsce skoncentrowane są na działaniach kształtujących relacje pomiędzy przychodami a kosztami i w tym zakresie

oczekują najwszechstronniejszych informacji. Wysoki udział wskazań luk informacyjnych w sferze płynności finansowej wskazuje natomiast, że menedżerowie chcieliby w większym mierze znać konsekwencje swoich decyzji i ich wpływ na zdolność przedsiębiorstwa do regulowania zobowiązań.

W obszarze decyzji długoterminowych najbardziej znaczące okazały się luki w informacjach o kondycji finansowej przedsiębiorstwa na tle branży i konkurencji. Może to świadczyć o tym, że przedsiębiorcy obawiają się podejmować decyzje bez stosowania szczegółowego benchmarku w stosunku do głównej konkurencji. Ważne są także braki informacji o przewidywanych finansowych efektach planów długoterminowych oraz o koszcie kapitału.

Skumulowane rozkłady odpowiedzi, zarówno dla krótkiego, jak i długiego okresu, nie zależą w sposób statystycznie istotny od zmian przychodów i zysków przedsiębiorstwa. Zauważalne różnice występują jedynie w strukturze wskazań dla szczegółowych klas informacji finansowych. W mniejszym stopniu są one widoczne w obszarze zarządzania długoterminowego, gdzie luki najczęściej zgłaszali menedżerowie przedsiębiorstw, których przychody malały. W tych, których zyski dynamicznie rosły, istotne są braki informacji o opłacalności inwestowania w majątek trwały oraz o wartości przedsiębiorstwa.

W obszarze zarządzania krótkoterminowego różnic w odpowiedziach jest więcej i są one zdecydowanie mocniej zaznaczone. Menedżerom jednostek, których wyniki się poprawiły, najbardziej przeszkadzał brak informacji o bieżących i planowanych kosztach. Nieco mniej istotne były luki informacyjne co do przychodów i rentowności przedsiębiorstwa. Firmy te zatem są bardziej zainteresowane są zarządzaniem kosztami niż obawiają się zmian przychodów. W pozostałych jednostkach zależność ta była odwrotna: o wiele częściej zgłaszały brak informacji o przychodach niż kosztach, bardziej niż rentownością były zainteresowane płynnością finansową.

## Literatura

- Balicki A., Makać W., *Metody wnioskowania statystycznego*, Wydawnictwo UG, Gdańsk 2000.
- Brussa A., Tarnawa A., *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa 2011.
- Jaworski J., *Informacja finansowa w zarządzaniu małym przedsiębiorstwem. Potrzeby – źródła – wykorzystanie*, CeDeWu-WSB, Warszawa 2012.
- Klimek J., *A co z naszą przedsiębiorczością?*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2005.
- Laszczak M., *Kierowanie małą firmą. Tajniki przedsiębiorczości*, Poltext, Warszawa 2004.
- Lipiec J., *Doświadczenia hiszpańskie we wspieraniu małych i średnich przedsiębiorstw*, „Wspólnoty Europejskie” 2000, nr 6.
- Martyniuk T., *Małe przedsiębiorstwo. Rejestracja – Podatki – Ewidencja – Sprawozdawczość*, ODDK, Gdańsk 2009.
- Nogański B., Wójcik-Karpacz A., Karpacz J., *Informacja warunkiem sukcesu małego przedsiębiorstwa*, [w:] *Sukces organizacji. Uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne*, Prace i Materiały Wydziału Zarządzania UG, nr 2, Wydawnictwo UG, Gdańsk 2007.



- Pluta W., *Planowanie finansowe w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa 2003.
- Skowronek-Mielczarek A., Leszczyński Z., *Analiza działalności i rozwoju przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2008.
- Sierpińska M., Jachna T., *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, PWN, Warszawa 2004.
- Sobolewski H., *Informacje ekonomiczne przy podejmowaniu decyzji w małych i średnich przedsiębiorstwach*, [w:] *Czas na pieniądź. Zarządzanie finansami. Finansowanie małych i średnich przedsiębiorstw*, red. T. Wiśniewski, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 515: Finanse, Rynki finansowe, Ubezpieczenia, Wydawnictwo US, Szczecin 2008.
- Szczepankowski P., *Wycena i zarządzanie wartością przedsiębiorstwa*, PWN, Warszawa 2007.
- Ustawa z dnia 4 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, DzU 2007, nr 155, poz. 1095, z późn. zm.

## **GAPS IN MANAGERIAL FINANCIAL INFORMATION AND CHANGES OF REVENUE AND PROFIT IN SMALL ENTERPRISES IN POLAND. RESEARCH RESULTS**

**Summary:** The main objective of this paper is to present the results of empirical studies in the diagnosis gaps in managerial financial information felt by managers of small enterprises in Poland. The diagnosis was carried out using survey and consequently the use of the structure analysis of responses. Analyzing the significance of the role of each class of financial information during decision-making it was attempted to determine the difference in managers' indications, depending on changes of revenue and profits of the enterprises.

**Keywords:** small enterprises, financial information.